

OCEŇOVANIE MENOVÝCH FORWARDOV

Method of measurement of foreign currency forwards

Martina Mateášová

V právnej úprave účtovníctva podnikateľov (Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, Opatrenie MF SR č. 23 054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov) nie sú definované jednotlivé typy derivátov (forwardy, futurity, swapy, opcie). Slovenské účtovné predpisy prevzali základné princípy derivátov z Medzinárodných štandardov finančného vykazovania (ďalej len „IFRS“), problematiku oceňovania a účtovania neriešia tak podrobne ako IFRS. Pri oceňovaní derivátov je dôležité rozlíšiť, či ide o prvotné alebo nasledujúce ocenenie.

Prvotným ocenením sa rozumie jeho ocenenie pri vzniku derivátu (t.j. ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu). Vznik účtovného prípadu je deň dohodnutia obchodu (deň uzatvorenia zmluvy). V tento deň sa deriváty ocenia obstarávacou cenou, ktorou je cena, za ktorú sa majetok obstaral a náklady súvisiace s obstaraním.

Nasledujúce ocenenie je jeho ocenenie k dátumu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, alebo k inému dňu, ak to vyžaduje osobitný predpis (čo znamená precenenie derivátu). Pri následnom ocenení sa deriváty oceňujú reálnou hodnotou. Deriváty sa preceňujú reálnou hodnotou, ktorou je trhová cena z verejného trhu. Ak nie je možné preceniť deriváty reálnou hodnotou, ktorou je trhová cena z verejného trhu, použije sa kvalifikovaný odhad. Na určenie reálnej hodnoty sa použije model oceňovania s preukázateľnými údajmi, napríklad kurzový lístok Národnej banky Slovenska (ďalej len „NBS“) a ďalšie.

V prípade menových forwardov (podkladovým aktívom je cudzia mena) na nákup cudzej meny vzniká otázka, akým kurzom oceniť príjem cudzej meny na devízový účet v banke. V súčasnosti existujú dva možné prístupy k oceneniu príjmu cudzej meny na devízový účet:

- kurzom NBS platným v deň vysporiadania forwardového obchodu,
- forwardovým kurzom.

Kurz NBS

Prvým prístupom k oceneniu príjmu cudzej meny na devízový účet je ocenenie kurzom NBS platným v deň vysporiadania forwardového obchodu alebo trhovým kurzom banky, s ktorou sa obchod uskutočňuje, platným v deň vysporiadania forwardového obchodu. Trhovým kurzom banky sa chápe kurz, ktorý banka, pobočka zahraničnej banky alebo zmenáreň v deň vysporiadania obchodu ponúka za kúpu alebo predaj meny v kurzovom lístku. Ak sa kúpa cudzej meny neuskutočňuje s bankou, pobočkou zahraničnej banky alebo zmenárňou, použije sa kurz vyhlásený NBS v deň vysporiadania forwardového obchodu.

Forwardový kurz

Podľa Zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, pri kúpe a predaji cudzej meny za slovenskú menu použije účtovná jednotka kurz, za ktorý boli tieto hodnoty nakúpené alebo predané. Zo súčasného znenia Zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov vyplýva, že v prípade, ak má účtovná jednotka uzatvorený menový forward na nákup cudzej meny, ku dňu jeho vysporiadania sa príjem cudzej meny môže oceniť dohodnutým forwardovým kurzom.

Ktorý z uvedených možných prístupov k oceneniu príjmu cudzej meny na devízový účet je správny? Ocenenia forwardovým kurzom je síce v súčasnosti akceptovateľný, ale:

tento prístup nie je v súlade s IFRS a cieľom Slovenskej republiky v oblasti účtovníctva je približovať sa k IFRS,

Podľa IAS 39 Finančné nástroje: vykazovanie a oceňovanie sa v prípade vysporiadania menového forwardu na nákup cudzej meny použije na ocenenie prírastku cudzej meny kurz NBS platný v deň vysporiadania obchodu (alebo trhový kurz komerčnej banky platný v deň vysporiadania obchodu). Rozdiel medzi kurzom NBS platným v deň vysporiadania obchodu a dohodnutým forwardovým kurzom je zisk alebo strata z derivátového obchodu.

v prípade, že sa príjem cudzej meny ocení dohodnutým forwardovým kurzom, nevzniká pri vysporiadaní menového forwardu žiaden rozdiel. Následne na konci účtovného obdobia alebo pri použití cudzej meny na úhradu záväzkov vzniká kurzový rozdiel, ktorý sa účtuje na účte 563 – Kurzové straty alebo 663 – Kurzové zisky. V tomto prípade dochádza ku kompenzácii nákladov a výnosov z derivátových obchodov s kurzovými ziskami a kurzovými stratami.

Od 01.01. 2008 nadobúda účinnosť novela č. 198/2007 Z. z. (ďalej „Novela“), ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Novelou sa mení aj prepočet cudzej meny na slovenskú menu. Po jej nadobudnutí pri kúpe a pri predaji cudzej meny za slovenskú menu použije účtovná jednotka kurz, za ktorý boli tieto hodnoty nakúpené alebo predané. Ak sa predaj alebo kúpa cudzej meny uskutoční za iný kurz ako ponúka banka, pobočka zahraničnej banky alebo zmenáreň v kurzovom lístku, použije sa kurz, ktorý banka, pobočka zahraničnej banky alebo zmenáreň v deň vysporiadania obchodu ponúka za kúpu alebo predaj meny v kurzovom lístku. Ak sa kúpa alebo predaj neuskutočňuje s bankou, pobočkou zahraničnej banky alebo zmenárňou, použije sa kurz vyhlásený Národnou bankou Slovenska v deň vysporiadania obchodu.

Novela upresňuje, že v prípade vysporiadania menového forwardu na nákup cudzej meny sa použije na ocenenie prírastku cudzej meny kurz NBS platný v deň vysporiadania obchodu (alebo trhový kurz komerčnej banky platný v deň vysporiadania obchodu). Novela len potvrdzuje odovodenie odpovede na otázku, ktorý z uvedených možných prístupov k oceneniu príjmu cudzej meny na devízový účet je správny.

Príspevok je ku grantovej úlohe : 2317113/07 Teoretické – metodologické problémy implementácie novelizovanej právnej úpravy účtovníctva Európskej únie v Slovenskej republike.

Abstrakt

V príspevku sme sa zamerali na účtovné jednotky, ktoré uzatvára menové forwardy na nákup a predaj cudzej meny za vopred dohodnutý kurz a v súčasnosti majú viac možností ako oceňovať nákup a predaj cudzej meny, na ktorý mala účtovná jednotka uzatvorenú forwardovú zmluvu. Jednou z možností je, že sa na nákup a predaj cudzej meny použije kurz Národnej banky Slovenska. Druhou možnosťou je, že sa použije forwardový kurz. Zvolený spôsob oceňovania nákupu a predaja cudzej meny má vplyv na výšku kurzových rozdielov.

Kľúčová slova: menové forwardy, cudzia mena, forwardový kurz

Summary

A company which enters into foreign currency forwards (buy and sell foreign currency at an exchange rate agreed upon in advance) is currently facing a dilemma how to measure its buy and sell foreign currency transactions, for which the company made the forward contract. For buy and sell of foreign currency either the NBS exchange rate or forward rate is used. The preferred method of measurement of buy and sell foreign currency transactions has an impact the amount of exchange differences.

Key words: Foreign currency forwards, foreign currency, exchange rate or forward

JEL klasifikácia: M41

Použitá literatúra

- [1] SOUKUPOVÁ, B.- ŠLOSÁROVÁ, A.- BAŠTINCOVÁ, A.: Účtovníctvo. Druhé, prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2004.
- [2] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [3] Opatrenie MF SR č. 23 054/2002-92, ktorým a ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov
- [4] <http://www.finance.gov.sk>

Kontakt

Martina Mateášová, Ing., Katedra účtovníctva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 773, mamateas@pobox.sk